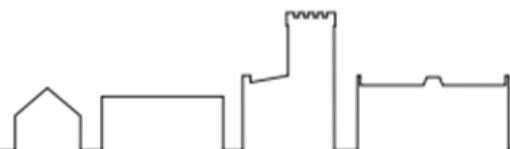

Budget 2026 och plan 2027–2028

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden

Innehållsförteckning

INLEDNING	1
NÄMNDENS ANSVAR	1
UTVECKLINGSSOMRÅDEN	2
MÅL	4
<i>AVSNITTET REDOGÖR FÖR NÄMNDENS FÖRSLAG TILL MÅL SAMT EVENTUELLA FÖRÄNDRINGAR AV MÅL .....</i>	<i>4</i>
HÖG KVALITET	4
STOR VALFRIHET	4
HÖG ATTRAKTIVITET	5
HÖG EFFEKTIVITET	5
HÅLLBAR UTVECKLING	5
FÖRÄNDRINGAR AV MÅL	5
EKONOMI	6
DRIFTREDOVISNING	6
VERKSAMHETENS NETTOKOSTNADER	7
INVESTERINGAR	8
ÅRLIGA ANSLAG	8
RISKER	9
EKONOMISKA RISKER	9
RISKER FÖR VERKSAMHET	11
OMVÄRLDSRISKER	11
OMVÄRLDSANALYS	12

Inledning

Avsnittet redogör övergripande om nämndens mål och budget för kommande verksamhetsår.

Miljö- och stadsbyggnadsnämndens budget år 2026 uppgår till 31,3 miljoner kronor (netto). Nämndens nettokostnader ökar med 0,3 miljoner kronor jämfört med budget 2025.

Nettokostnadsökningen 2026 beror på att nämndens budgetram för 2025 är uppräknad med en procent som kompensation för pris- och löneökningar. Budgeten baserar sig på antaganden om prisökningar på 2,1 procent och löneökningar på 3 procent.

Med en allmän uppräkning på endast 1 procent av budgetramen är effektiviseringar nödvändiga för 2026. Föräldraledig personal ersätts inte under ledighet och budgetreserven tas helt i anspråk för en budget i balans.

Budgeten tar inte höjd för den risk som en förändrad plan- och bygglagstiftning kan komma att innebära. Beslut om förändrad lagstiftning tas under 2025 och förnyad lagstiftning ska gälla från 2026. Hitintills aviserade förändringar innebär färre ärenden och kartprodukter att handlägga och minskade intäkter på cirka 1 miljon kronor fördelat på bygglov och kart- och mätverksamheten. Lagförändringarna förväntas också medföra fler tillsynsärenden vilket kan ge ökade intäkter från sanktionsavgifter.

Strategin att hantera eventuellt lägre nettointäkter på kort sikt är att inte ersätta personal vid föräldraledigheter och att vid vakanser ompröva om tjänster kan återbesättas.

Nämndmålen är oförändrade sedan 2025 då de antingen är långsiktiga, strategiskt viktiga eller tar många år att uppnå.

Nämndens ansvar

Avsnittet redogör övergripande för nämndens ansvar och verksamhet.

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden fullgör, i den mån uppgifterna inte åligger kommunstyrelsen, kommunens uppgifter inom plan- och byggnadsväsendet och har insyn och uppsikt över byggnadsverksamheten enligt plan- och bygglagen. Nämnden fullgör även de uppgifter som enligt annan författning ska fullgöras av den kommunala nämnden inom plan- och byggnadsväsendet. Miljö- och stadsbyggnadsnämnden fullgör även, i den mån uppgifterna inte åligger kommunstyrelsen eller annan nämnd, kommunens uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet. Det innebär att nämnden svarar för prövning, tillsyn och miljöövervakning enligt miljöbalken, livsmedelslagen och angränsande lagar, förordningar och föreskrifter inklusive de lokala hälsoskyddsföreskrifterna. Nämnden fullgör även de uppgifter som enligt annan författning ska fullgöras av den kommunala nämnden inom miljö- och hälsoskyddsområdet.

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden ska:

- på uppdrag av kommunstyrelsen upprätta förslag till detaljplaner som ska antas av kommunfullmäktige,
- ge planbesked när standardförfarande tillämpas i enlighet med plan- och bygglagen,
- ge uppdrag att upprätta förslag till detaljplaner när standardförfarande tillämpas enligt plan- och bygglagen alternativt enkelt planförfarande för planer som påbörjats före 1 januari 2015,
- yttra sig i fastighetsbildningsärenden,

BUDGET OCH PLAN

- ansvara för kommunens kart- och mättningsverksamhet,
- svara för prövning av ansökningar om tillstånd eller dispens för skyltning enligt lagen med särskilda bestämmelser om gaturenhållning och skyltning,
- handlägga namn- och adressärenden,
- hantera ärenden enligt 10 och 11 §§ lagen om lägenhetsregister,
- fullgöra de uppgifter som, inom nämndens ansvarsområde, åligger kommunen enligt smittskyddslagstiftningen,
- lägga fram förslag till stadgar, taxe- och avgiftsbestämmelser samt i övrigt utarbeta förslag som är påkallade inom nämndens ansvarsområde.

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden ska utöva tillsyn enligt:

- miljöbalken,
- plan- och bygglagen och annan lagstiftning inom plan- och byggväsendet,
- tobakslagen i de delar tillsynen inte åligger socialnämnden,
- strålskyddslagen vad gäller solarier,
- lagen om sprängämnesprekursorer,
- lagen om animaliska biprodukter,
- miljöbalken över naturreservat som inrättats av kommunen.
- Miljö- och stadsbyggnadskontoret arbetar på uppdrag av miljö- och stadsbyggnadsnämnden och består av fem avdelningar: miljö, plan, bygglov, kart- och mät samt en stab.

Utvecklingsområden

Avsnittet redogör nämndens utvecklingsområden och beskriver de förändringar som krävs utifrån lagändringar, politiska ambitioner, medborgarnas förväntningar och verksamhetens förutsättningar.

Välfärdsbrottslighet

Kommunen har antagit en riktlinje för att arbeta aktivt mot välfärdsbrottslighet.

Enligt riktlinjen ska ”alla nämnder i Danderyds kommun ha verksamhetsanpassade arbetssätt och metoder som avvärjer alla former av välfärdsbrottslighet”. Kommunen ska vidare bidra till att förebygga, förhindra och minimera brottslighet på den offentliga arenan.

Definitionen av välfärdsbrottslighet är: ”när en aktör, företag, förening eller privatperson otillbörligen utnyttjar kommuners och regioners välfärdssystem för egen vinning”.

Miljö- och stadsbyggnadskontoret gör riskbedömningen att nämndens verksamhet främst riskerar möta brottslighet i form av otillbörlig påverkan på myndighetsutövningen och/eller genom risker med otillåtna eller otillbörliga bisysslor där myndighetsutövningen kan påverkas. Försök till ekonomiskt bedrägeri genom ”bluffakturor” eller oseriösa anbud vid upphandling är också en sannolik risk men nämndens verksamhet innebär förhållandevis små inköp/upphandlingar och får ses som en risk med måttliga konsekvenser.

Arbetet har inletts under 2025 och kommer att fortsätta 2026. Med aktiviteter för att höja medvetenheten hos alla medarbetare om risker för brott kan sådana både upptäckas och förhindras genom rutiner. Nämnden bör även under 2026 ha kontroll av bisysslor som ett särskilt kontrollmoment i internkontrollplanen.

BUDGET OCH PLAN

Beredskapsarbete

Enligt tidigare risk- och sårbarhetsanalys har miljö- och stadsbyggnadskontoret konstaterat att av nämndens uppgifter är miljö-, hälsoskydds- och livsmedelskontrollen områden som främst har en så kallad samhällsviktig funktion i en kris- eller krigssituation. Även uppgiften med att upprätthålla kartfunktioner kan vara en prioriterad uppgift för nämnden. Dessa funktioner måste därför prioriteras i en sådan situation. Övriga funktioner kan i olika grad prioriteras ned och personal kan utgöra resurser för andra förekommande prioriterade uppgifter i kommunen. All personal är krigsplacerad hos Danderyds kommun som arbetsgivare.

Kontoret fokuserar under 2025 på kontinuitetsplanering av verksamheten. Särskilt fokus inriktas på beredskap inom livsmedelskontrollen och miljö- och hälsoskyddstillsynen där beredskapsplaner tas fram eller uppdateras. Arbetet med att upprätthålla beredskap fortsätter 2026.

Digitalisering

Under hösten 2025 införs Nova som verksamhetssystem för de som arbetar i bygglovsprocessen och med kart- och mätfunktionerna. Nova ger en mer effektiv handläggning och möjliggör automatisering av vissa typer av ärenden.

Under 2026 planeras utredning och införande av automatisering och nya e-tjänster inom möjliga områden och i den omfattning som budgeten medger. En möjlig process för automatisering är handläggning av anmälan om eldstad.

Arbetet med att digitalisera detaljplaner kommer att fortsätta med befintliga interna personresurser från plan-, kart- och mät och bygglovsavdelningen.

Inom miljö- och hälsoskyddstillsynen kommer en ny e-tjänst för köldmediarapporter att implementeras. Därtill planeras att befintlig e-tjänst för bergvärme uppdateras vad gäller köldmediatyper. Utöver det pågår kommunövergripande digitaliseringsarbete för ökad implementering av enklare e-tjänster. Det senare arbetet innebär ingen kostnad.

Leverantören Sokigo erbjuder programvaran Atom för att automatisera handlägningsprocessen i miljöärenden. Även om dessa funktioner är användbara bedöms att miljöavdelningen inte har tillräckligt många ärenden för att under kommande år investera i en sådan programvara.

Behov finns av ett systemstöd som hjälper kontoret att hålla struktur och sammanställa synpunkter och yttranden i medborgardialoger och formella samråd. Kommunledningskontoret utreder de övergripande behoven av dialoger från kommunen och styrning av dessa innan eventuellt systemstöd kan implementeras.

Bevarande av kulturmiljöer

Projektet med att ta fram ett uppdaterat digitalt kulturmiljöprogram/kulturmiljöhandbok avslutades 2024 och materialet används nu som kunskapsunderlag.

Redaktionella revideringar kan komma att göras tidigast i slutet av 2026. Ytterligare kommunikationsinsatser behöver göras för att tydliggöra kulturmiljöfrågorna i förhållande till förväntade lagändringar och lättnader som föreslås gällande åtgärder enligt plan- och bygglagen.

BUDGET OCH PLAN

Förtydliga stadsbyggnadsprocesser

Miljö- och stadsbyggnadskontoret ska fortsätta att bidra i det pågående arbetet med att beskriva och förbättra hela stadsbyggnadsprocessen tillsammans med samhällsutvecklingsförvaltningen. Stadsbyggnadsprocessen kräver en god samverkan och tydliga rutiner mellan avdelningar och förvaltningar.

Revideringar av taxor

Revideringar planeras av taxor enligt miljöbalken, livsmedelslagstiftningen och enligt plan- och bygglagen under 2025. Översyn av formuleringar görs och nya timavgifter arbetas fram. Omvärldsbevakning sker för jämförelser med andra kommuner. Målsättningen är att nya taxor kan antas av kommunfullmäktige i slutet av 2025 för genomslag 2026. Nya taxor/avgifter innebär behov av kommunikationsinsatser till verksamhetsutövarna.

Kvalitetssäkring och övrigt

Det systematiska förbättringsarbetet kommer att fortsätta bland annat genom tavelmöten (metod med korta regelbundna möten där förbättringar diskuteras och åtgärder bestäms). Uppdateringar görs av rutiner och processer, uppgraderingar ska ske av verksamhetssystem och befintliga e-tjänster. Den externa hemsidan ska uppdateras löpande bland annat utifrån ny lagstiftning och omvärldsbevakning.

Arbetet med att processbeskriva de delar i Blåljuskollen som hanteras av miljö- och stadsbyggnadskontoret, är påbörjat och förväntas avslutas under 2026. Blåljuskollen är ett stöd för att samla in, dokumentera och uppdatera geodata med den kvalitet som blåljusaktörerna behöver.

Allmänt om kontrollen och tillsynen enligt livsmedelslagstiftningen och miljöbalken

Alla tillsynsinsatser inom miljö-, hälsoskydds- och livsmedelsområdet beskrivs i separata dokument: Behovsutredning för 2026–2028, Tillsynsplan 2026 och Kontrollplan 2026-2028, som viktiga delar av verksamhetsplaneringen. Planeringen är styrd enligt lagstiftning. Andra insatser i verksamhetsplaneringen är att utföra åtgärder enligt kommunens styrdokument och handlingsplaner. Exempel på sådana är avfallsplanen, miljö- och klimatprogrammet, klimatanpassningsplanen, vattenplanen och vattentjänstplanen.

Mål

Avsnittet redogör för nämndens förslag till mål samt eventuella förändringar av mål

Hög kvalitet

- Mål: Miljö- och stadsbyggnadsnämnden erbjuder en god service och har en hög tillgänglighet för kommunens invånare

Stor valfrihet

Inga mål är kopplade till strategiområdet.

Hög attraktivitet

- Mål: Miljö- och stadsbyggnadsnämnden har en god kompetensförsörjning och erbjuder en attraktiv arbetsplats för anställda

Hög effektivitet

Inga mål är kopplade till strategiområdet.

Hållbar utveckling

- Mål: Miljö- och stadsbyggnadsnämnden har digitala detaljplaner från och med D1 och senare
- Mål: Miljö- och stadsbyggnadsnämnden beaktar grönytefaktor (GYF) i nya detaljplaner för att skapa attraktiva och mer hållbara miljöer

Förändringar av mål

Inga förändringar föreslås av nämndens mål till budget/verksamhetsår 2026.

Ett antal digitaliseringsinsatser planeras även under 2026. Dessa kopplas inte till ett specifikt digitaliseringsmål utan blir aktiviteter som verkar till att uppfylla målet om god service och tillgänglighet.

BUDGET OCH PLAN

Ekonomi

Tabellen visar nämndens nettokostnader och förändringar för åren 2024 - 2028.

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden (mnkr)	Utfall 2024	Prognos 2025	Budget 2025	Budget 2026	Plan 2027	Plan 2028
Nettokostnader (mnkr)	-27,6	-30,4	-31,0	-31,3	-32,2	-31,9
Förändring (mnkr)		-2,8	-0,6	-0,3	-0,9	0,3
Förändring (%)		10%	2%	1%	3%	-1%

Miljö- och stadsbyggnadsnämndens budget år 2026 uppgår till 31,3 miljoner kronor (netto). Nämndens nettokostnader ökar med 0,3 miljoner kronor jämfört med budget 2025. Nettokostnadsökningen 2026 beror på att nämndens budgetram för 2025 är uppräknad med en procent som kompensation för pris- och löneökningar.

Budgeten baserar sig på dessa antaganden: prisökningar 2,1 procent och löneökningar 3 procent.

Under 2025 görs en översyn av taxor inom miljö- och planverksamheten, med beräknat genomslag 2026. Nämndens intäkter är mycket osäkra, framför allt med hänvisning till lagändringar inom plan- och bygglagen. Se utförligare text under rubriken risker.

Driftinvesteringsbudgeten 2026 är på samma nivå som 2025 (0,5 miljoner kronor). 2027 ökar budgeten (1,2 miljoner kronor) för att därefter minska 2028. Denna budget används bland annat till kartering samt till att genomföra mindre digitaliseringsåtgärder och utveckla e-tjänster.

Nämndens kostnader minskar med 0,4 miljoner kronor med anledning av det minskade PO-pålägget. Denna summa är inte avräknad ramen på 31,3 miljoner kronor.

Driftredovisning

Tabellen visar nämndens intäkter och kostnader för åren 2024 - 2028.

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden (mnkr)	Utfall 2024	Prognos 2025	Budget 2025	Budget 2026	Plan 2027	Plan 2028
Intäkter	16,0	14,9	15,0	15,4	16,4	17,2
Kostnader	-43,6	-45,3	-46,0	-46,7	-48,6	-49,0
Nettokostnader	-27,6	-30,4	-31,0	-31,3	-32,2	-31,9

Nämndens intäkter beräknas öka med 0,4 miljoner kronor mellan 2025 och 2026. Intäktsbudgeten 2026-2028 är beräknad på de nya taxorna inom livsmedel, miljö- och hälsoskydd och plan. Det föreligger en stor osäkerhet inom bygglovs- och kart- och mätverksamheten på grund av konjunkturen och därtill aviserade förändringar i plan- och bygglagen från 2026.

Nämndens kostnader ökar med 0,7 miljoner kronor mellan 2025 och 2026. Förändringen är främst för personalkostnader, med personal som är tillbaka från föräldraledigheter och löneökningar. Viss personal ligger på lägre tjänstgöringsgrad även 2026.

År 2026 är cirka 71 procent av nämndens budgeterade kostnader personal och 17 procent overhead (hyra och kommungemensamma kostnader). Övriga större kostnadsposter är 0,6

BUDGET OCH PLAN

miljoner kronor avsedda för miljöövervakning (luft) och 0,5 miljoner kronor avsedda för kostnader som tidigare år har hanterats inom investeringsbudgeten (så kallad driftinvestering). Detta ger inte så stort utrymme för kostnadsbesparingar. De främsta åtgärderna som görs är att inte ta in ersättare vid föräldraledigheter och att använda budgetreserven. Konkurrensen om personal är hård inom nämndens område och det är av största vikt att upprätthålla den även under viss period av konjunkturedgång. För ytterligare besparingar måste personalbehov analyseras om till exempel vakanta tjänster kan tillsättas och mer drastiskt uppsägningar av tjänster meddelas.

Verksamhetens nettokostnader

Tabellen visar nettokostnad per verksamhet för åren 2024 - 2028.

Nettokostnad per verksamhet (mnkr)	Utfall 2024	Prognos 2025	Budget 2025	Budget 2026	Plan 2027	Plan 2028
Nämnd	-1,1	-1,2	-1,3	-1,2	-1,2	-1,2
Stab	-6,7	-6,8	-7,9	-7,6	-7,6	-7,7
Bygglov	-5,5	-6,7	-6,0	-6,2	-5,8	-5,8
Plan	-4,0	-4,0	-3,5	-3,5	-4,0	-3,9
Kart- o mät	-3,4	-4,2	-4,4	-4,6	-5,6	-5,3
Livsmedel	0,0	-0,2	0,0	0,0	0,0	0,0
Miljö- och hälsoskydd	-6,8	-7,3	-7,9	-8,2	-8,0	-8,0
Nettokostnader	-27,5	-30,4	-31,0	-31,3	-32,2	-31,9

Nämnd

Baserat på utfallet de senaste åren sänks nettobudgeten något. Budgeten består främst av kostnader för arvoden och sammanträden.

Stab

Verksamhetens nettoram minskar mellan 2025 och 2026 för att därefter öka 2028. Av kontorets budgetreserv som skapades 2025, genom föräldraledig personal, finns inget kvar 2026. Stabens budget består främst av kostnader för löner och overhead, men även it-kostnader, medlemsavgifter i förbund samt juridiska tjänster för hela nämnden.

Bygglov

Verksamhetens nettoram ökar mellan 2025 och 2026. Konjunkturen gör att intäkterna är svårbedömda. Verksamhetens kostnader består främst av personal, overhead och it-kostnader. I budgeten ingår inte eventuellt minskade intäkter med anledning av ny lagstiftning.

Plan

Verksamhetens nettoram är oförändrad mellan 2025 och 2026 för att därefter öka. Det finns en stor osäkerhet kring intäkterna då en aktiv handläggning förutsätter både att exploatören är aktiv och levererar efterfrågat planeringsunderlag och att de beslut som krävs tas i olika instanser. Störst påverkan på intäkternas storlek har taxan genom avgiften per arbetad timme. Avgiften som bestämdes 2017 innehåller ingen typ av indexreglering och behovet av reviderad taxa har varit stort för att uppnå en korrekt kostnadstäckning. I ett särskilt taxeärende föreslås en ny högre timtaxa att gälla från 2026. Kostnaderna består främst av personal, overhead och it-kostnader. De kostnader som hänförs till detaljplaneprojekt vidarefaktureras till kund enligt avtal.

BUDGET OCH PLAN

Kart- och mät

Verksamhetens nettoram ökar mellan 2025 och 2026 och åren framöver. Även här finns en stor osäkerhet kring intäkterna. EU kommissionens direktiv om Öppna data, vilket innebär att datamängder som är särskilt värdefulla för samhället ska tillhandahållas utan avgift, har hittills inte haft någon ekonomisk påverkan för kontoret men kan på sikt leda till att entreprenörer säger upp nuvarande kartavtal.

Verksamhetens kostnader ökar, främst beroende på att föräldraledig personal är tillbaka i tjänst. År 2027 ökar kostnaderna på grund av att kartering ska göras (görs vart tredje år) samt att avdelningen behöver ett nytt arbetsfordon.

Livsmedel

Verksamheten ska vara helt intäktsfinansierad enligt krav från livsmedelsverket och länsstyrelsen i Stockholms län.

I budgetberäkningarna för livsmedelskontrollen finns en osäkerhet då verksamheter vid god efterlevnad ska få färre kontroller, utifrån ny riskklassningsmodell. Dessutom kan fler verksamheter som till exempel förskolor, skolor och restauranger läggas ner. Nya verksamheter kan även tillkomma. Budgetberäkningarna är baserade på att ny föreslagen timavgift för 2026 antas i kommunfullmäktige och att en ordinarie kontroll bidrar till intäkter baserad på fyra timmars nedlagd tid. Efterhandsdebiteringen i sig medför att det både kan bli fråga om längre och kortare tid för kontrollen och dess för- och efterarbete, det vill säga kontrollavgiften kommer att variera från fall till fall.

Verksamhetens kostnader består främst av personal, overhead och it-kostnader.

Miljö- och hälsoskydd

Verksamhetens nettoram ökar mellan 2025 och 2026. Avseende verksamhetens intäkter bedöms antalet ansökningar om värmepump ha stagnerat (bergvärme) och minskat på grund av att skolor och förskolor läggs ner på grund av lågt elev- och förskolebarnantal. Även hälsoskyddsverksamheter, som till exempel yrkeshygieniska verksamheter, har lagts ner på grund av konjunkturläget.

Verksamhetens kostnader består främst av personal, overhead och it-kostnader samt kostnader för luftövervakning.

Investeringar

Årliga anslag

Tabellen visar årliga anslag för åren 2026 - 2028.

Årliga anslag (mnkr)	Budget 2026	Plan 2027	Plan 2028
Bullermätare	0,1	0,0	0,0
Inventarier	0,2	0,2	0,2
Nettoutgifter	0,3	0,2	0,2

Nämndens investeringar är en bullermätare som ska användas inom ramen för hälsoskyddsarbetet och en årlig post för inventarier.

Risker

Avsnittet redogör för risker av väsentlig karaktär fördelat på ekonomiska risker, risker för verksamhet och omvärldsrisker. Riskerna beskrivs utifrån vilken sannolikhet och de konsekvenser riskerna kan ha om de inträffar under verksamhetsåret. Vid ekonomisk risk anges ett spann i miljoner kronor.

Ekonomiska risker

Förenklat regelverk plan- och bygglagen

Ett beslut väntas under 2025 om ett lagförslag som innebär väsentliga ändringar i plan- och bygglagen från 2026. Förändringarna innebär en rad lättnader för sökande att utföra olika åtgärder utan lov eller anmälan. Men också förslag till andra lagförändringar.

Exempel:

- Anmälningsskyldighet för atterfallsåtgärder utanför kulturmiljöområden tas bort.
- Atterfallsåtgärder och lov ska kunna uppföras samtidigt utan att invänta slutbesked.
- Flexibla regler för friggebodar och atterfallsåtgärder: totalpott på 45 kvm där fastighetsägaren kan disponera kvm som de vill inom planlagt område. Reglerna ska även gälla flerbostadshus.
- Tillbyggnad: Lovbefriat skärmtak och atterfallstillbyggnad slås ihop- pott på 30 kvm att fördela.
- Slopar generella krav på bygglov för fasadändringar på en- och tvåbostadshus
- Kommuner ska kunna bevilja inredning av vind även i strid med detaljplan.
- Lov ska som huvudregel gälla direkt från att beslut fattas (återgång till äldre regel).
- Med mera

Många av lagförslagen kommer inte att vara aktuella för särskilt kulturmiljövärdefulla byggnader eller för fastigheter inom sådana områden. Danderyd har stora områden som bedömts som särskilt kulturmiljövärdefulla liksom många sådana enskilda byggnader. Det innebär att genomslaget av lagstiftningen troligen blir mindre för Danderyds kommun än för de flesta andra kommuner. Men, förändringarna kommer att påverka det totala antalet ärenden och kontorets arbetssätt, liksom medföra ett ökat behov av information och vägledning. Risken är därför att intäkterna för prövning av ärenden minskar för både bygglovs- och kart- och mätverksamheten.

Det nya regelverket föreslås gälla från 1 januari 2026. Ändringen bedöms innebära ett bortfall på cirka 0,5 miljoner kronor under 2026 för bygglovsverksamheten och för kart- och mätverksamheten ytterligare 0,5 miljoner kronor, då kartunderlag inte kommer att beställas för ärenden som inte behöver anmälas.

En trolig konsekvens är att antalet ärenden för tillsyn i efterhand ökar. Därmed är det också troligt att inkomsterna ökar vad gäller sanktionsavgifter.

En stor risk för kart- och mätverksamheten är att kartajourhållningen påverkas och måste upprätthållas på annat sätt. Troligen ett sätt som kostar tid/personal och som inte ger intäkter. Idag sker ajourhållningen av kommunens primärkarta löpande, till exempel genom de inmätningar som görs vid beställning av bestyrkta kartor. Ajourhållning av primärkartan är en kommunal skyldighet enligt PBL 12 kap 4§ och nämnden behöver kompenseras för intäktsbortfallet för att kunna fullgöra uppgiften.

Konjunktorens påverkan på intäkterna

Flera verksamhetsutövare, som får tillsyn enligt miljöbalken respektive kontroll enligt livsmedelslagstiftningen, har lagt ned sin verksamhet vilket påverkar intäkterna. Vidare har bygglovs- och kart/mätområdet påverkats av lågkonjunkturen och det är fortsatt risk för färre ärenden att handlägga och därmed lägre intäkter.

Osäkerheter angående sanktionsavgifter

Vid överträdelser av plan- och bygglagen (PBL) fattar miljö- och stadsbyggnadsnämnden beslut om sanktionsavgifter med stöd av PBL och av plan- och byggförordningen (PBF). Det råder ett strikt ansvar för byggsanktionsavgifter och dessa ska tas ut även om överträdelser inte skett uppsåtligen eller av oaktsamhet. Avgifterna kan sättas ned till hälften eller en fjärdedel om till exempel avgiften inte står i proportion till den överträdelse som begåtts. Rättspraxis är inte säkerställd och prövningen av ärenden i överinstanser drar ut på tiden vilket gör att det är mycket svårt att prognostisera intäkter inom området.

Ny lagstiftning inom avfallsområdet

Klimat- och näringslivsdepartementet har haft promemorian Reformering av avfallslagstiftningen för ökad materialåtervinning och för mer cirkulär ekonomi (KN2024/02249) på remiss. I denna föreslås författningsändringar inom avfallslagstiftningen träda i kraft den 1 januari 2026. Lagändringsförslaget är ännu inte beslutat. Utifrån remissförslaget kan konstateras att kommunernas tillsyn över avfallstransportörer och återvinningsstationer tillfaller staten. Budgetberäkningarna är baserade på denna minskning av tillsynsinsatser inom avfallsområdet.

Ny lagstiftning inom miljörätten

I utredningen *En ny samordnad miljöbedömnings- och tillståndsprövningsprocess* (SOU 2024:98) föreslås ändringar i anmälnings- och tillståndsprövningsprocessen inom miljörätten till januari 2028. Generellt innebär förslaget att fler frågor behöver hanteras i tillsynen snarare än regleras i tillståndet. Kommunen har enbart en tillståndspliktig verksamhet och få anmälningspliktiga verksamheter. För kommuner med många tillståndspliktiga verksamheter torde denna ändring medföra ett behov av ökad tillsyn. Nya prövningsnivåer föreslås, vilket kommer förutsätta ändringar av de kommunala taxorna. Blir det i sådant fall ett ikraftträdande 2028 behöver miljötillsynstaxan ändras till januari 2028 vilket kommer att bevakas.

Utredningen En skärpt miljöstraffrätt och ett effektivt sanktionssystem (SOU 2025:14) har haft som syfte att se över det miljörettsliga sanktionssystemet och hur bekämpningen av miljöbrottslighet kan stärkas. Utredningen föreslår en rad åtgärder som att höja straffskalan för miljöbrott och överträdelser samt renodla miljöstraffrätten. En ny miljöstrafflag som ersätter 29 kap. miljöbalken föreslås. Avgiftsnivåerna, i fråga om miljösktionsavgifter, ska ses över. Blir detta realiserat i miljörätten kan det krävas mer tid för handläggning av sanktionsavgifter. Lagändringarna föreslås träda i kraft 1 juli 2026. Inga särskilda anpassningar har gjorts i budgetberäkningarna utifrån lagförslaget men utfallet får utredas vidare till nästa budgetprocess.

Efterhandsdebitering inom miljöbalkstillsynen

Sveriges kommuner och regioners (SKRs) bedömning är att kommunerna bör övergå till efterhandsdebitering inom miljö- och hälsoskyddstillsynen. Det bedöms att ett sådant avgiftssystem skulle medföra ett betydande intäktsbortfall, vilket torde föranleda

BUDGET OCH PLAN

effektivisering av arbetssätt och personal. Det finns ännu inte uppgift om lagändringsförslag kring detta, såsom för livsmedelskontrollen.

Nedklassning av livsmedelsverksamheter och minskad tid för livsmedelskontroller

Inom ramen för ny riskklassningsmodell från Livsmedelsverket klassas kontrollfrekvensen ned vid god efterlevnad. Kontoret har även sett en trend av nedklassningar av kontrollfrekvens efter att nya riskklassningsbedömningar görs i samband med livsmedelskontroller. Fortsätter denna trend minskar intäkterna ytterligare.

Erfarenhetsmässigt och utifrån omvärldsbevakning är kontorets beräkningar vad gäller intäkter från livsmedelskontrollen baserad på en kontrolltid om fyra timmar. I dom i förvaltningsrätten i Göteborg (Mål nr 12045-25), som har vunnit laga kraft våren 2025, klassades en kontrolltid ned från fyra timmar till tre timmar då domstolen bedömde att kontrollmyndigheten hade tagit för mycket betalt för efterarbetet. Blir denna dom vägledande vid överprövningar av kontrollavgift minskar intäkterna mer. Livsmedelsverket anger tre timmar som riktvärde för kontrolltid för en livsmedelsanläggning i sista led. Därmed finns risk att intäkterna från livsmedelskontrollen minskar ytterligare.

Risker för verksamhet

Kompetensförsörjning

Kompetensförsörjningen är alltid en kritisk risk för miljö- och stadsbyggnadsnämnden som verkar inom samhällsbyggnadssektorn i Stockholms län. Under pågående lågkonjunktur är personalomsättningen och risken dock lägre.

Det är angeläget att fortsätta arbeta för att vara en attraktiv arbetsplats och det är viktigt att behålla personalstyrkan även under en konjunkturnedgång. Detta för att det är allmänt svårt att rekrytera och det råder normalt stor konkurrens om medarbetarna. Vid underbemanning, vakanser och personalavgångar ökar stressen i befintlig personals arbetsmiljö och handläggnings- och leveranstider påverkas. Om nyckelpersoner slutar är risken stor att erfarenheter, kompetens och effektivitet förloras.

Omvärldsrisker

Utifrån omvärldsläget finns risk för störningshändelser, kris och till och med krig. Detta medför behov av ökad beredskap inom organisationen. För nämnden gäller det i synnerhet inom livsmedelskontrollen samt inom miljö- och hälsoskyddsområdet.

Risker för former av IT-sabotage ökar och området är en sårbarhet för miljö- och stadsbyggnadskontoret som är mycket beroende av sina IT-system.

Ny strategi för tillsyn enligt miljöbalken

Arbetet med att ta fram strategi för tillsyn enligt miljöbalken 2026-2029 pågår för närvarande av de tillsynsvägledande myndigheterna Naturvårdsverket, Folkhälsomyndigheten, Kemikalieinspektionen och Havs- och vattenmyndigheten. Detta medför en osäkerhet vad gäller inriktning på tillsyn, och dess intäkter, och tillsynsprojekt för de kommande åren.

Omvärldsanalys

Taxor och avgifter för miljöbalkstillsynen

Omvärldsbevakning har skett under 2025 utifrån att kommunen precis som andra kommuner har sett ett behov av att ändra sina taxor och höja sina timavgifter. Det för att möta generella kostnadsökningar och kunna fullfölja uppdraget inom miljö- och hälsoskyddstillsynen. Det är viktigt att poängtera att all tillsyn inte helt kan täckas av avgifter, till exempel inte tid för allmänna utredningar, remissarbete, viss handläggning, hantering av överklagade ärenden, miljöövervakning eller handläggning av klagomål som inte visar sig vara befogade. Dessa delar av myndighetsarbetet är relativt omfattande. Budgetberäkningarna är därmed baserad på ny timavgift om 1600 kr per timme för 2026 vilket föreslås i särskilt ärende. Även taxeutformningar har utretts.

Tabellen nedan visar timavgifter för 2025 för flera kommuner samt ett scenario med indexuppräknings enligt den senaste prisindex för kommunal verksamhet (PKV) bedömningen från Sveriges kommuner och regioner (SKR) för 2026. Utifrån nuvarande taxa är timavgiften för miljö- och hälsoskyddstillsynen näst lägst i jämförelsen nedan.

Miljöbalkstaxor 2025, omvärldsbevakning		
Kommun	Timavgift 2025 (i kronor)	Index-uppräknings 3,1 %
SRMH (Södra Roslagens Miljö- och Hälsoskyddskontor)	1 300	1 340
Danderyd	1 356	1 398
SMOFH (Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund)	1 450	1 495
Norrtälje	1 460	1 505
Södertälje	1 480	1 526
Vallentuna	1 483	1 529
Lidingö	1 556	1 604
Solna	1 556	1 604
Österåker	1 568	1 617
Sollentuna	1 570	1 619
Huddinge	1 671	1 723

Taxor och avgifter för livsmedelskontrollen

Intäktsunderlaget för livsmedelskontrollen har minskat med anledning av att flera livsmedelsverksamheter i kommunen endera har lagts ner eller minskat sin verksamhet. Efterhandsdebitering och ny riskklassningsmodell från Livsmedelsverket har också bidragit till lägre intäkter. Det har resulterat i omstrukturering av tjänster så att det nu är lägre bemanning inom livsmedelskontrollen. Kostnaderna täcks trots det inte av nuvarande taxa och därmed föreslås även ändringar i taxan för livsmedelskontrollen. Budgetberäkningarna är baserade på ny timavgift om 1700 kr per timme för 2026 vilket föreslås i särskilt beslutsärende. Även taxeutformningar har utretts.

BUDGET OCH PLAN

Tabellen nedan visar timavgifter för 2025 för flera kommuner samt ett scenario med indexuppräknings enligt senaste prisindex för kommunal verksamhet (PKV) från SKR för 2026. Utifrån nuvarande taxa är timavgiften för livsmedelskontrollen näst lägst i jämförelsen nedan.

Livsmedelstaxor 2025, omvärldsbevakning		
Kommun	Timavgift 2025 (i kronor)	Index-uppräknings 3,1 %
Norrtälje, Täby och Vallentuna, tillhör SRMH (Södra Roslagens Miljö- och Hälsoskyddskontor)	1 300	1 340
Danderyd	1 565	1 614
SMOFH (Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund)	1 590	1 639
Lidingö	1 664	1 716
Österåker	1 692	1 744
Södertälje	1 698	1 751
Solna	1 720	1 773
Sollentuna	1 728	1 782
Sundbyberg	1 740	1 794
Huddinge	1 764	1 819

Taxor och avgifter för planverksamheten

Kommunens avgifter för planbesked och timarvoden för planarkitekternas tid för arbete med detaljplaner styrs av kommunens taxa för bygg, plan och mät i enlighet med 12 kap. 8 § plan- och bygglagen (2010:900).

Inom avgiftsfinansierade områden ska kommunallagens 2 kap tillämpas med avseende på självkostnadsprincipen, likställighetsprincipen och retroaktivitetsförbudet. Taxan reviderades senast 2015 och planavgiften för handläggare 2017 och ger idag, efter flera år av stigande omkostnader, en sämre kostnadstäckning för verksamheten. Nuvarande taxa inom planverksamheten har ingen bestämmelse om årlig uppräknings för att möta prisökningar. Kommunen bör se till att löpande justeringar av taxan kan göras för att ge den kostnadstäckning som kommunen har rätt till.

En omvärldsbevakning för taxor och avgifter mellan ett antal kommuner i länet gjorts enligt de taxor som gäller 2024:

Sammanställningen nedan avser jämförelser för ett enkelt planbesked för en liten åtgärd.

Enkelt planbesked för en liten åtgärd

Kommun	Avgift 2024 (i kronor)
Danderyd	10 000
Vaxholm	10 300
Sigtuna	11 460
Vallentuna	11 460
Tyresö	15 870
Haninge	15 990
Botkyrka	16 250
Täby	22 000
Stockholm	22 730
Norrtälje	23 360
Ekerö	36 900

Kommunens avgifter för planbesked ligger lägst bland de jämförda kommunerna och motsvarar inte kostnader för vad arbetet normalt medför.

För komplexa planbesked som kräver mer handläggning tillämpas ibland rörliga avgifter baserade på den faktiska kostnaden och den nedlagda tiden enligt timarvode. För jämförelsen har kommuner valts ut enligt nedan som tillämpar fasta avgifter, eller rörliga avgifter med tak.

Komplexa planbesked

Kommun	Avgift 2024 (i kronor)
Danderyd	20 000
Sigtuna	22 920
Vallentuna	22 920
Tyresö	48 990
Botkyrka	50 162
Haninge	Max 53 300 timtaxa
Norrtälje	Max 66 000 timtaxa
Ekerö	67 650
Vaxholm	72 500

För kommunens handläggning av detaljplaner och i andra ärenden där avgift beräknas och debiteras efter timtaxa är handläggningskostnaden central. De kommuner som i omvärldsbevakningen konstaterats debitera avgifter baserat på den enskilda handläggarens lön (tre kommuner) har inte tagits med i listan nedan.

BUDGET OCH PLAN

Jämförelser handläggningsavgift i kronor per timme.

Handläggning av detaljplaner	
Kommun	Handläggningsavgift 2024, per timme i kronor
Sigtuna	1 100
Nyköping	1 194
Danderyd	1 200
Värmdö	1 200
Ekerö	1 230
Södertälje	1 250
Nykvarn	1 275
Botkyrka	1 281
Järfälla	1 300
Österåker	1 315
Tyresö	1 380
Täby	1 390
Huddinge	1 400
Upplands-Bro	1 400
Nynäshamn	1 428
Haninge	1 450
Norrtälje	1 460
Lidingö	1 492
Solna	1 520

Av sammanställningarna ovan framgår att taxan för planverksamheten i Danderyds kommun är låg i samtliga delar vilket motiverar ett arbete med en översyn.

Statlig utredning om livsmedelskontrollen

För närvarande pågår en översyn av kontrollorganisationen och finansieringen av kontroll i livsmedelskedjan. Detta sker utifrån ett kommunikédirektiv från landsbygds- och infrastrukturdepartementet med syftet att förenkla för företagen (dir. 2023:170)¹.

En särskild utredare har sett över hur offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet i livsmedelskedjan organiseras och finansieras inom områdena livsmedel, foder och animaliska biprodukter. Syftet är bland annat att skapa en mer effektiv kontrollstruktur som förenklar för livsmedelsföretagen. Såväl ansvarsfördelningen mellan de myndigheter (Livsmedelsverket, Jordbruksverket, länsstyrelserna och kommunerna) som utför livsmedelskontroll som finansieringen för kontrollen ska analyseras. Uppdraget ska redovisas senast 4 juni 2025.

---

¹ [En översyn av kontrollorganisationen och finansieringen av kontroll i livsmedelskedjan för att förenkla för företagen - Regeringen.se](#)

BUDGET OCH PLAN

I kommunikédirektivet anges att utmaningarna i livsmedelskedjan främst beror på hur Sverige har valt att fördela ansvaret för den offentliga kontrollen och den offentliga verksamheten. Kontrollorganisationen har stor betydelse för företagens tillväxt och konkurrensmöjligheter.

Kontoret har under regional miljöchefsträff i maj 2025 underhand fått informationen att utredningen föreslår en centralisering av livsmedelskontrollen till Livsmedelsverket och Jordbruksverket redan 1 januari 2028. Det förmodas att remissförfarande sker hösten 2025. Därefter ska politiskt beslut fattas om Sveriges kontrollorganisation.